
РЕЦЕНЗІЇ

Олена Володимирівна АРЕФ'ЄВА

доктор економічних наук, професор,
декан факультету економіки і підприємництва,
Національний авіаційний університету (м. Київ)

РЕЦЕНЗІЯ

НА МОНОГРАФІЮ “ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ: МЕТОДОЛОГІЧНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ” КАНДИДАТА ЕКОНОМІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОРА ЖУРАВЛЬОВОЇ І. В.

Рух України шляхом інтеграції у світову спільноту мусить обов'язково кореспондуватися із сучасними глобальними процесами, що визначаються прогресивним зростанням значущості інтелектуальної сфери, високих інформаційних технологій, постіндустріальних принципів суспільного розвитку, підвищенням ролі інтелектуального капіталу та менеджменту.

Особлива роль у виконанні цього завдання належить розбудові концепції функціонування інтелектуального капіталу. Аналіз теоретичних і практичних розробок на сучасному етапі розвитку ринкової економіки показує, що інтелектуальний капітал багато в чому визначає можливості та напрями застосування фінансового і матеріально-речовинного капіталу. Саме він стає першоосновою і рушійною силою становлення нової економіки. На мікро-, мезо- та макроекономічному рівнях економічні системи вже не можуть забезпечувати істотні конкурентні позиції тільки за рахунок матеріальних і фінансових ресурсів. Ринкові переваги і лідерство економічних систем усе частіше стають наслідком ефективного використання унікальних за своєю природою факторів нематеріального характеру, таких, як знання й уміння працівників, професійна кваліфікація, патенти, права на дизайн, торговельні марки, стосунки зі споживачами, інформаційні технології та інші, поєднані у категорію інтелектуального капіталу. Останній стає головним чинником у визначенні ринкової вартості високотехнологічних компаній та формуванні високого рівня конкурентоспроможності суб'єктів господарювання, регіонів, країн.

Тому створення та активне використання концепції функціонування інтелектуального капіталу є одним із найважливіших завдань, що потребують вирішення. Це свідчить про актуальність обраної автором проблеми, висвітленої в монографії.

Аналізуючи соціально-економічну ситуацію в Україні, важливо усвідомити необхідність здійснення фундаментальної системної перебудови, опанування інноваційною моделлю структурної перебудови та зростання, реалізація якої має забезпечити істотне підвищення конкурентоспроможності економіки на засадах формування та використання інтелектуального капіталу. Це вимагає розроблення і застосування теоретичних основ та методичних підходів до створення дієвої системи моніторингу функціонування інтелектуального капіталу.

Авторкою монографії досліджено та висвітлено науково-теоретичні аспекти визначення сутності інтелектуального капіталу вирішив теоретичні та методичні питання функціонування інтелектуального капіталу, обґрунтував його роль у комплексі взаємопов'язаних процесів економічного зростання на мікро-, мезо та макроекономічному рівнях. Вивчено та узагальнено теоретичну базу дослідження, згенеровано концепцію функціонування інтелектуального капіталу, сформульовано методологічні основи його моніторингу, визначено методичні основи оцінювання інтелектуального капіталу.

У монографії окреслено теоретичні передумови розбудови теорії інтелектуального капіталу. Дослідницею систематизовано та розвинуто підходи щодо трактування сутності поняття «інтелектуальний капітал підприємства», на підґрунті яких запропоновано удосконалене визначення цього терміна шляхом об'єднання ознак системності та елементів понятійно-категоріального апарату теорії інтелектуального капіталу на підґрунті об'єктивного історичного і логічного аналізу та врахування зміни ролі інформації та знань в умовах постіндустріальної економіки.

Автором запропоновано концепцію функціонування інтелектуального капіталу як цілісної системи компетентнісного, структурного, споживчого капіталів з урахуванням пріоритетності розвитку людської складової на підґрунті системного, процесного, ресурсно-ситуаційного, синергетичного, компетентнісного та комунікативного підходів.

У монографії розвинуто теорію систем економічного моніторингу в частині розроблення системи моніторингу інтелектуального капіталу, що є сукупністю методологічних, теоретичних та науково-методичних засад побудови та функціонування таких систем та містить, зокрема, мету, завдання, функції, методологічні принципи та основні методологічні положення, які повинна задовольняти подібна система.

До новизни результатів монографічного дослідження слід зарахувати також розроблення методичного підходу до бенчмаркінгу функціонування інтелектуального капіталу з використанням нечітких множин. Викладений концептуальний підхід до бенчмаркінгу інтелектуального капіталу розкриває сутність, принципи, об'єкти дослідження, основні правила аналізу і етапи процесу бенчмаркінгу, основні джерела інформації та контроль у цій системі.

У праці розглянуто існуючі підходи щодо оцінювання інтелектуального капіталу, проведено вибір інформативних часткових показників оцінки рівня інтелектуального капіталу на макро-, мезо- та мікроекономічному рівнях, синтезовано його узагальнювальний показник методом багатовимірного аналізу, розроблено методичні підходи до оцінювання інтелектуального капіталу країни, регіону, суб'єкта господарювання. Методичні підходи до оцінки функціонування інтелектуального капіталу на макро- та мезоекономічному рівнях є двоетапними за стадіями колообігу інтелектуального капіталу: формування та використання. Система показників складається з інтегрального показника інтелектуального капіталу, узагальнювальних показників його складових та системи часткових монетарних і немонетарних показників, що дозволяє провести моніторинг поточного стану сформованості інтелектуального капіталу економічної системи певного рівня. Оцінка впливу інтелектуального капіталу на результативність економічної системи певного рівня відповідає стадії його застосування. Практичне використання розроблених методичних підходів дозволить оцінити його стан та ефективність.

Розроблено метод оцінки інтелектуального капіталу суб'єкта господарювання на підґрунті запропонованої системи показників оцінювання, що складається з критерію ринкової вартості капіталу, узагальнювальних показників його сформованості й ефективності використання за складовими та системи часткових монетарних і немонетарних показників, що дозволяє провести моніторинг поточного стану та ефективності використання інтелектуального капіталу підприємства та визначити резерви його функціонування.

Загалом монографія є самостійно виконаною науковою роботою. Сформульовані результати дослідження в сукупності вирішують проблему формування цілісної системи функціонування інтелектуального капіталу та її подальший розвиток.

Таким чином, монографія є завершеною фаховою працею, у якій розглядається важливе наукове питання узагальнення теоретичних основ функціонування інтелектуального капіталу на макро-, мезо- та мікроекономічному рівнях та подальше розроблення його науково-методичного забезпечення.

Оформлення монографії відповідає вимогам до наукових видань.

Але до зауважень до монографії Журавльової І. В. "Функціонування інтелектуального капіталу: методологічне та методичне забезпечення" слід віднести такі:

1. Для оцінки рівня сформованості та використання інтелектуального капіталу недостатньо обґрунтовано вибір методів моделювання.
2. При викладенні концептуальних підходів до бенчмаркінгу інтелектуального капіталу в роботі було б доцільно конкретизувати часткові показники для різних груп економічних систем і видів бенчмаркінгу.

Але ці дискусійні положення та перелічені недоліки не знижують наукової новизни та прикладного значення монографії.

Монографія к. е. н., доц. Журавльової І. В. "Функціонування інтелектуального капіталу: методологічне та методичне забезпечення" є завершеним науковим дослідженням, має теоретичне й практичне значення, відповідає всім вимогам до наукових видань і може бути корисна науковим співробітникам, практикуючим менеджерам, керівникам підприємств, аспірантам, студентам економічних спеціальностей. Вважаю, що монографія Журавльової І. В. "Функціонування інтелектуального капіталу: методологічне та методичне забезпечення" може бути надрукована у поданому варіанті.